Наше Слово

УКРАЇНСЬКИЙ ТИЖНЕВИК
TYGODNIK UKRAIŃSKI
UKRAINIAN WEEKLY

Рік LXXI № 40 (3607) Варшава, 4 жовтня 2026 року, Ціна / Cena 7 zł (vat = 8%) INDEKS 366609 ISSN 0027-8254 Інтернет-версія газети nasze-slowo.pl

Фото з архіву гуртка ОУП у Катовицях

Річниця пам'яті жертв Явожна. с. 8

Гроші, безпека та права меншин. с. 2

«Поїхати до Львова і біля пам'ятника Шевченку просто заспівати...». с. 12

ISSN 027-8254
9 770027 825269 40

eprasa.pl 93b1f14363

Григорій СПОДАРИК, Павло ЛОЗА
Фото ПавлаЛози

Гроші, безпека та права меншин

Розподіл цьогорічних дотацій, кошти на 2027 рік, а також ситуація меншин у зв'язку з посиленням у публічному просторі ксенофобських наративів. Це основні теми останнього засідання Спільної комісії уряду та національних і етнічних меншин, що відбулося 22 вересня у будинку Міністерства внутрішніх справ та адміністрації у Варшаві.

Фінансування – на подібному рівні

Під час обговорення теми дотацій представники меншин мали чимало зауважень щодо способу розподілу цьогорічних додаткових 3 мільйонів злотих. Вони також критикували правила надання дотацій, заплановані на 2027 рік. Урядова сторона зі свого боку пояснила нові рішення підвищенням прозорості та уніфікацією механізмів розподілу державних коштів.

З критикою щодо розподілу коштів виступив співголова комісії від меншинної сторони Григорій Купріянович. На його думку, процедура була надто довгою та складною. Додаткові конкурси також призводили до того, що організації довго не знали, якою сумою вони зможуть розпоряджатися. Григорій Купріянович вважає, що дотації, призначені для меншин, передусім повинні допомагати їм зберігати мову, культуру та ідентичність. Йдеться, зокрема, про діяльність організацій, колективів, газет чи влаштування культурних заходів. Представники меншин також звертали увагу на те, що частина грошей може залишитися невикористаною. Альдона Юркун з литовської меншини говорила про приблизно 600 тисяч злотих, які можуть ще залишитися для подальшого розподілу. Вона закликала, щоб ці гроші не поверталися до державного бюджету.

Своєю чергою міністерство зауважило, що додаткові 3 мільйони злотих з'явилися лише після ухвалення цьогорічного бюджету. Частину коштів уже розподілили в березні, збільшивши суми раніше наданих дотацій. Пізніше відбулися наступні конкурси. Було теж повідомлено, що невикористані кошти наразі не передано до бюджету, однак провести черговий конкурс уже неможливо через тривалість процедури. Організації натомість можуть звертатися із заявами про збільшення раніше наданої дотації, на яку вони вже подавали заявку.

Багато уваги також приділили зміні механізму оцінювання заявок. Починаючи з наступного конкурсу, їх мають оцінювати зовнішні експерти. Кожну заявку повинен розглянути один експерт, а організації отримуватимуть лист з оцінкою й обґрунтуванням. Для частини представників меншин це крок у напрямку більшої прозорості. Однак виникли теж побоювання, чи зовнішні експерти знатимуть специфіку окремих меншин. Рафал Бартек від німецької меншини звертав увагу, що працівники міністерства знають організації та розуміють, як працюють окремі спільноти. Зовнішній експерт натомість може не володіти інформацією про історію, проблеми та специфіку громад. Подібні запитання ставили й представники інших меншин, особливо в контексті малих організацій, які мають менше досвіду в підготовці проєктів.

На це міністр Томаш Шиманський відповідав, що подібна система діє в інших міністерствах. Він вважає, що правила надання державних коштів повинні бути схожими в усій адміністрації. Міністерство також хоче допомогти експертам ознайомитися з діяльністю організацій. Працівники департаменту мають підготувати коротку інформацію про окремі організації та меншини. Завдяки цьому експерт зможе дізнатися, чим займається конкретна організація, які проєкти вона реалізовувала раніше та як виглядала її співпраця з міністерством.

Надавці заявок також можуть представляти свої зауваження у випадках, коли оцінка експерта викликатиме сумніви. Остаточне рішення про надання коштів і надалі належатиме міністру. Планується також відкритий конкурс для експертів.

Наступна проблема стосувалася пріоритетів у конкурсах. У межах деяких цьогорічних конкурсів міністерство більше підтримувало проєкти, пов'язані, зокрема, із сучасними медіа, протидією дискримінації та поширенням знань про меншини. Тому в представників меншин виникло питання, чому саме ці напрямки були визнані найважливішими? Рафал Бартек запропонував, щоб пріоритетні напрямки заздалегідь були представлені Спільній комісії та організаціям. Міністерство відповідало, що обрані теми випливають, серед іншого, з проблем, про які раніше меншини говорили самі. Йдеться про недостатній рівень знань суспільства про меншини, а також випадки дискримінації та виключення. Представники меншинних громад, однак, наголошували, що кошти з бюджету, призначені для меншин, у першу чергу повинні спрямовуватися на їхню основну діяльність.

Також обговорювали бюджет на наступний рік. Згідно з інформацією, представленою під час засідання, на 2027 рік у частині бюджету, що стосується меншин,

eprasa.pl 93b1f14363

заплановано видатки на приблизно 26 мільйонів злотих. На предметні та цільові дотації має припасти близько 25 мільйонів злотих. Міністерство наголошує, що рівень фінансування передбачено залишити на такому ж рівні, як у 2026 році. Представники меншин звертали увагу на те, що через зростання цін та сама сума на практиці означає менше грошей. Організації мають дедалі більші витрати, а отже, на той самий обсяг дотації можуть зробити менше.

Дискусія показала різні підходи до майбутнього системи дотацій. Міністерство прагне більш уніфікованих правил, бальної оцінки та залучення зовнішніх експертів. Це має підвищити прозорість і полегшити порівняння заявок. Представники меншин натомість побоюються, що за такої системи можна втратити з поля зору специфіку окремих спільнот і потреби малих організацій. У ширшому контексті досі залишається питання, чи дотації для меншин повинні розглядатися як звичайний грантовий конкурс або як базові кошти на збереження їхньої мови, культури та ідентичності.

«Чому не прийшли? Бо боюся»

Згідно з даними, представленими посадовцем Департаменту безпеки Міністерства внутрішніх справ та адміністрації під час засідання Спільної комісії, питання, пов'язані з мовою ненависті, та масштаби таких нападів відрізняються для кожної конкретної меншинної групи. Найбільше від злочинів на ґрунті ненависті постраждала українська громада. У першій половині 2026 року з 655 зареєстрованих злочинів, мотивованих упередженнями, 291 був «антиукраїнським». Далі – 59 антисемітських злочинів та 5 проти ромів.

Члени української меншини, які були присутні на засіданні, наголосили, що офіційні дані є лише «верхівкою айсберга». Вони сказали, що словесна агресія в громадських місцях стала звичним явищем, а ситуація ще більше посилюється російською дезінформацією та експлуатацією націоналістичних настроїв.

Голова Об'єднання українців у Польщі Мирослав Скірка нагадав, що Об'єднання веде рішучу боротьбу поти мови ненависті вже багато років. «У нас є кілька сотень судових справ проти людей, які поширюють мову ненависті. Ми виграли понад 100 з них», – зауважив голова ОУП, додавши, що організація продовжує подавати численні повідомлення до прокуратури щодо ситуацій, пов'язаних з мовою ненависті.

«Ми бачимо значну зміну в діях прокуратури: вона стає дедалі чутливішою до таких справ та стежить за ними уважніше. Але це також ще один елемент, який нам потрібно посилити», – сказав Мирослав Скірка.

Петро Федусьо, один із двох представників української меншини у Спільній комісії, поставив низку запитань щодо дій, які застосовують служби та система правосуддя. Представник української меншини, серед іншого, запитав, як ефективно запобігати злочинам, пов'язаним з мовою ненависті, та боротися з ними; якою є кількість повідомлень, поданих цього чи минулого року про такі злочини; скільки було відмов у розгляді та закритих справ через невстановлення особи злочинця. «Які ідеї має держава, щоб протидіяти так званому запереченню громадянських прав осіб, які належать до меншин, що було пунктом порядку денного цього засідання?» – запитав Петро Федусьо. Він також порушив питання фейкових осіб та організацій, що видають себе за вже існуючі організації національних чи етнічних меншин, а також просив відповісти, які системні дії у розв'язанні цього питання та які висновки можуть бути зроблені.

Представники української громади також згадали про загальний суспільний клімат та страх «показувати себе в зовнішньому оточенні», зокрема страх вживати рідну мову.

Марко Сирник, голова фонду «Просвіта» з Валча, порушив питання про те, що українці почали уникати публічних заходів, що є наслідком негативного ставлення до цієї національної групи. Як приклад він навів фестивалі, які організовує фонд. Цьогорічні заходи відвідало на третину менше осіб, ніж у попередні роки.

«Я безпосередньо запитував людей, чому вони не приходять на концерти, не з'являються. Відповідь була: „Бо боюся". І це, мабуть, багато говорить про настрої та наслідки того, з чим ми тут маємо справу», – сказав Марко Сирник.

Представник департаменту безпеки МВСіА зазначив, що була змінена методологія збору даних про випадки мови ненависті та агресії. Вона безпосередньо пов'язана з набранням чинності постанови міністра юстиції про визначення прокуратур, що мають компетенцію розглядати справи про злочини, скоєні на ґрунті упередженості. Посадовець сказав, що кількість юридичних кваліфікацій злочинів також збільшилася з 7 до 22.

Представник департаменту заявив, що кожен поліціянт проходить кількагодинне навчання з протидії злочинам на ґрунті ненависті в рамах своєї базової підготовки, а ці знання передають у каскадний спосіб спеціалізовані поліцейські інструктори.

Під час обговорення питання «мови ненависті» меншинна сторона закликала до створення багаторічної міждисциплінарної урядової програми за участю Міністерства внутрішніх справ та адміністрації, Міністерства освіти та Міністерства юстиції, яка б популяризувала багатокультурність та формувала емпатію суспільства. Вони також бачать потребу в навчанні та профілактиці, вважаючи за необхідне проводити навчання для поліціянтів «першого контакту», а також семінари в школах, щоб навчити дітей та відповідні установи правильно реагувати на інциденти ненависті й повідомляти про них.

Представники меншин закликали протидіяти дезінформації та ставитися до мови ненависті й навмисної соціальної поляризації як до питань, що безпосередньо впливають на національну безпеку держави.

На жаль, не було розглянуто запропонованої меншинною стороною Спільної комісії позиції щодо зростання хвилі ксенофобії у публічній сфері та відкритого заперечення громадянських прав осіб, що належать до національних та етнічних меншин. Два пункти, включені до порядку денного, також не були розглянуті. Один з них стосувався результатів роботи команди Спільної комісії над розробкою поправки до закону від 6 січня 2005 року про національні та етнічні меншини й регіональні мови, а також перспектив розгляду урядом вимог меншин щодо меншинної освіти у Польщі. ●

eprasa.pl 93b1f14363

Зустріч про лемків у Зеленій Горі

Чергова зустріч із серії «Лемки – історія в уривках» відбудеться у Зеленій Горі 9 жовтня. Гостями будуть Данько Горощак та Оксана Грабан-Ліхтанська, які співпрацюють з онлайн-радіо «Radio-Lemko.pl». Серед іншого на гостей чекають розповіді про Лемківщину та лемківську громаду.

«Ви дізнаєтеся про культуру, мову та долю лемків, реалії їхнього життя вчора та сьогодні», – запрошують організатори.

Зустріч відбудеться за адресою: Регіональний центр культурної анімації в Зеленій Горі, вулиця Сенкевича 11. Початок події – о 17:00.

Зупини дезінформацію – вишкіл та конкурс

ОУП з Перемишля організовує тренінг з дезінформації, який відбудеться 6 жовтня (18:00) у форматі онлайн. Навчання проводиться у співпраці з товариством «Demagog».

Під час тренінгу учасники дізнаються про перевірку фактів, неправдиву інформацію та дезінформацію, а також отримають приклади неправдивої інформації, які, зокрема, виготовляє штучний інтелект. Учасники зможуть оцінити потенційний вплив неправдивої інформації на реальність та використовувати загальнодоступні інструменти перевірки онлайн-контенту. Тренінг має на меті теж передати знання, які можна буде ефективно використовувати у самостійній діяльності, спрямованій на боротьбу з дезінформацією.

Щоб взяти участі у тренінгу, слід звертатися до організаторів за адресою: narodnyj.dim@ukraincy.org.pl. Організатори підтвердять вашу участь, а учасники отримають посилання на вишкіл в день тренінгу.

Тренінг проводитиме команда тренерів товариства «Demagog», яка складається з 20 менторів. Це досвідчені аналітики порталу demagog.org.pl, які роками діляться своїми навичками перевірки фактів зі студентами, викладачами, бібліотекарями, освітянами, пенсіонерами, а також представниками державних установ, бізнесу та громадських організацій.

Варто додати, що участь у тренінгу є необхідною умовою для подання заявки на конкурс «DezinfoSTOP» у Перемишлі.

У його рамах організатори підтримають обрані ініціативи, спрямовані на учнів та учениць початкових і середніх шкіл у Перемишлі. Конкурс передбачає фінансування до 3800 злотих на реалізацію ідеї. Заявку можна подати на всю суму або меншу.

Щоб подати заявку на дофінансування, потрібно взяти участь в одному з двох тренінгів про дезінформацію.

На конкурс можуть зголошуватись фізичні особи, громадські організації, об'єднання, фонди, а також місцеві медіа, що діють на терені Перемишля.

Проєкт реалізує фонд «Український дім» у Перемишлі в рамах ініціативи «DezinfoSTOP», що фінансується коштами, перерахованими Фондом EFC Громадянському фонду ім. Людвіки й Генрика Вуйців, яким управляє Фонд для Польщі.

«Джерела – українські традиції та трансформації» у Черемсі

Союз українців Підляшшя та Ґмінний осередок культури в Черемсі запрошують на чергову едицію «Джерел». Подія відбудеться 3 жовтня на площі біля Ґмінного осередку культури в Черемсі. У програмі – показ обряду жнив, ювілей до 30-річчя ансамблю «Гілочка», виступи фольклорних колективів. Початок – 13:00.

«Подорож Україною» вирушила в подорож

Фонд «Просвіта» з Валча під кінець вересня почав доставку VI частини «Подорож Україною. Робочий зошит з українознавства». Посібник підготовлений для 8 класу початкової школи. VI частина була видана тиражем 1000 примірників та потрапила до 11 кураторій освіти в Польщі.

Директори шкіл зможуть отримати зошити у кураторіях Білостока – 155 примірників, Любліна – 20, Кракова – 40, Вроцлава – 8, Познані – 4, Ольштина – 420, Ґданська – 105, Ряшева – 132, Варшави – 34, Ґожова-Великопольського – 6 та Щеціна – 76.

«Москаль жити не дає, а ми, однак, творимо! Велика повага авторам та колективу „Педагогічної думки" з Києва!» – читаємо на фейсбук-сторінці фонду «Просвіта» з Валча.

Організація «Просвіта», яку очолює Марко Сирник, є видавцем серії зошитів «Подорожі Україною». Марко Сирник разом із Наталією Богданець-Білоскаленко став упорядником останнього номеру «Подорожей».

Нагадаємо, що на сьогодні вже вийшли робочі зошити для 1-3, 4, 5, 6 та 7 класів початкової школи.

Фото з фейсбук-сторінки фонду «Просвіта»

Учні «шашкевичівки» отримали стипендії мера міста Перемишль

У Казимирському замку в Перемишлі було вручено стипендії від мера для учнів початкових шкіл, якими управляє місто. Цього року було відзначено 205 школярів. Серед них – троє вихованців початкової школи при Комплексі загальноосвітніх шкіл № 2 імені Маркіяна Шашкевича у Перемишлі *(на фото з директоркою Йоанною Баран)*.

eprasa.pl 93b1f14363

«Ми надзвичайно пишаємося вашою наполегливою працею, старанністю та прагненням до знань. Ваш успіх є підтвердженням того, що систематична робота, відповідальність і цілеспрямованість приводять до досягнення високих результатів», – читаємо на фейсбук-сторінці школи.

Троє учнів «шашкевичівки» отримали стипендії за «найкращі результати в навчанні», що передбачають одноразову виплату в розмірі 1000 злотих.

Стипендії також було вручено за досягнення в олімпіадах з навчальних предметів, мистецькі досягнення та у шкільних спортивних змаганнях.

Стипендії від мера Перемишля присуджуються з 2017 року. Їх надають для учнів місцевих шкіл, які мають дуже високий середній бал або досягли значних досягнень в олімпіадах і турнірах з окремих навчальних предметів, мистецьких конкурсах чи шкільних спортивних змаганнях.

Фото з фейсбук-сторінки школи

Увага! Поширюють фейкове відео про «пластову» ініціативу

У соцмережах з'явилося відео про нібито створення в Польщі ініціативи «Пласт Азов Польща» (Plast Azow Polska). На сторінці фейкової організації у фейсбуці було використано назви та візуальні елементи Пласту й бригади «Азов».

Згідно з описом, йшлося про освітньо-виховний напрям для дітей, до участі в якому нібито мали бути залучені інструктори та ветерани «Азову». На фейковій сторінці з'явилось також відео, де про проєкт розповідає громадська активістка Наталія Панченко, лідерка ініціативи «Євромайдан-Варшава» та голова фонду «Stand With Ukraine». На записі нібито вона, спільно з фондом «Український дім», підтримує запуск цієї ініціативи.

«Ми рішуче заперечуємо інформацію, поширену в неправдивому відео, щодо нібито ініціативи „Пласт Азов Польща"», – наголошує Пласт – Українська скаутська організація в Польщі у своїй офіційній заяві.

Пластуни запевняють, що разом з іншими українськими організаціями з Варшави не мають жодного стосунку до представленої у відео ініціативи.

«Жодна з наших організацій не створювала, не була співтворцем і не планувала її створення. Такої ініціативи не існує і ніколи не існувало», – наголошує Пласт-Польща.

У заяві пластуни теж зазначають: «Вся інформація щодо діяльності Наталії Панченко та наших організацій, поточних проєктів та ініціатив публікується на наших офіційних каналах зв'язку».

Водночас діячі Пласту закликають всіх бути особливо обережними.

«Технологічний прогрес дозволяє створювати дедалі достовірніші фальшиві матеріали та приписувати слова й дії конкретним особам і організаціям, яких ніколи не було. Перевіряйте свої джерела. Перевіряйте інформацію. Не поширюйте неперевірені матеріали», – наголошує у своєму повідомленні Пласт – Українська скаутська організація в Польщі.

Мідорі Харада у Народному домі

4 вересня в українському Народному домі у Перемишлі відбулося відкриття виставки малюнків Мідорі Харади, які ілюструють магічну подорож ведмедика ФуваФува. Це перша презентація її робіт у Польщі. Ілюстрації японської художниці показують пейзажі польських міст та його характерні елементи з перспективи людини з далекого культурного середовища.

Як з'ясувалося під час відкриття виставки у Народному домі, Мідорі Хараду найкраще знають діти. Вона здобула популярність завдяки щоденним публікаціям у соцмережах ілюстрацій «Fuwa Fuwa no Kuma». Окрім створення власного бренду, мисткиня є офіційною ілюстраторкою карт «Pokemon». З 2022 року художниця зосередила свої зусилля на підтримці України.

– У 2022 році під впливом повномасштабного російського вторгнення в Україну я почала готувати книгу про Україну. Я відчула, що маю підтримати її та допомогти українцям, – розповіла у Перемишлі Мідорі Харада, яка з 2014 року проживає в Німеччині. Там вона, зокрема, організувала персональні виставки у 2024 та 2026 роках для підтримки України.

На виставці у Народному домі, серед інших, був присутній консул Консульства України в Ряшеві ген. Олександр Луцький. Взявши слово, дипломат, який до минулого року був ректором Національної академії Державної прикордонної служби України, подякував Польщі та українській громаді за підтримку.

– Те, що ви об'єднуєтеся, є підтримкою насамперед наших воїнів і людей, які боронять нашу державу. І тут теж хочу висловити вдячність польському народу, який у 2022 році відкрив свої домівки для наших дружин та дітей. І теж дякую корінним українцям у Польщі, які в першу чергу тут, у Перемишлі, організувалися і допомагали нашим людям, – сказав Олександр Луцький, який разом із дружиною перед відкриттям виставки оглянув будинок Народного дому.

Під час події гості мали можливість подивитися фільм про художницю, познайомитися з її книгою, насолодитися музикою гурту «Краєчка» та японським частуванням.

Відкриття виставки Мідорі Харади проходило під почесним патронатом Посольства Японії в Польщі. Зустріч відбулася теж за підтримки докторки Ліліани Каліновської, яка є депутаткою міської ради Перемишля, та Світового конгресу українців і німецької організації «Freie Ukraine Braunschweig».

Слід додати, що за тиждень до приїзду в Перемишль Мідорі Харада була у Києві, де намалювала мурал на будівлі одного з місцевих садочків.

Фото Павла Лози

Більше новин читайте на сайті: nasze-slowo.pl.
Опрацював на основі повідомлень Павло ЛОЗА

eprasa.pl 93b1f14363

Євген ЯКОВЕНКО
Фото з фейсбук-сторінки міністерки культури Тетяни Бережної

Стара історія на новий лад: протягом літа 2026-го росія знищила в Україні понад 13 мільйонів книг

У варшавському Палаці Красинських у травні 2024-го відкрилася експозиція, присвячена історії книги, яку зараз може відвідати кожен охочий (тим більше, що низка експонатів пов'язана з сучасною Україною) – у ній зібрані найцінніші видання, рукописи та артефакти з колекції Національної бібліотеки Польщі. У спеціальній Залі пам'яті відвідувачі бачать місткість з попелом – тим, що залишилося від однієї з книг після спалення нацистами колекції унікальних видань та рукописів під час окупації польської столиці, зібраних зі всього міста у бібліотеці Ординації Красинських. Тепер знищення книг повторюються вже в Україні: внаслідок прицільних російських обстрілів знищуються українські книги та видавнича інфраструктура. Люди, дотичні до українського книговидання, гинуть від російських куль та ракет, а українськомовні видання вилучаються з бібліотек на тимчасово окупованих територіях.

За підрахунками Міністерства культури України, впродовж літа 2026-го російські військові, завдавши, за словами міністерки Тетяни Бережної, 21 удару по українських видавництвах та книжковій інфраструктурі, знищили понад 30% від обсягу тиражів, надрукованих протягом 2025 року. На цей момент немає точних підрахунків втрат, завданих українській книжковій галузі протягом цього літа: за різними оцінками кількість знищених книг може становити понад 13 мільйонів. Для порівняння: колекція найбільшої польської книгозбірні – Національної бібліотеки – це 10 з половиною мільйонів екземплярів.

Лише протягом липня цього року під час російських обстрілів знищено понад півтора мільйона українських книг. У ніч з 1 на 2 липня під час масованого обстрілу Києва повністю зруйновано логістичний центр Denka Logistics, внаслідок чого втрачено понад 800 тисяч книг видавництва BookChef (згодом, 5 серпня, під час влучання у резервний логістичний центр Denka Logistics згоріло ще 100 тисяч книг видавництва). Тоді ж відбулося чергове влучання у київську друкарню «Мегаполіграф», яка, зокрема, друкує книги видавництва «Ранок». Під час влучання у друкарню ударну хвилю зупинили цегляні перегородки будівлі й жоден з працівників нічної зміни не постраждав, але окрім обладнання та паперу були пошкоджені, наприклад, примірники вже надрукованих шкільних підручників з історії України.

У ніч з 18 на 19 липня під час чергової повітряної атаки на Київ пошкоджено одну з найбільших українських друкарень – друкарню групи «Конві Плюс». Тоді було знищено або пошкоджено майже мільйон українських книг – зокрема, «Видавництва Старого Лева» та «КнигоЛав» (останнє втратило тієї ночі близько 250 тисяч примірників). За словами нового очільника Міністерства освіти й науки України Андрія Бутенка, під час удару по друкарні також знищено понад 410 тисяч підручників для українських шкіл, які друкувалися до початку освітнього сезону і чекали, аби потрапити до рук українських школярів. Тієї ночі було також повністю знищено офіс новоствореного видавництва Mison, яке саме готувало до друку свою першу книгу.

Найбільших втрат українське книговидання протягом літа зазнало внаслідок влучання 1 серпня по логістичному центру корпорації RNK-Ranok у Харкові, де чекали на відправлення книги низки українських видавництв. Лише цього дня українська книжкова галузь втратила від 8 до 10 мільйонів книг – з них понад 600 тисяч шкільних підручників для українських дітей та підлітків. Щоб зрозуміти масштаб збитків, уявіть: якби покласти книги, знищені росією 1 серпня, одна за одною – ними можна було б укласти символічний шлях від українського Києва через всю Європу аж до нідерландської Гааги. Директор видавництва «Ранок» Віктор Круглов висловив свої побоювання, що видавництво потребуватиме від трьох до п'яти років, аби відновити виробничі потужності після цієї атаки. Внаслідок цього влучання були знищені також книги низки українських видавництв. За попередніми підрахунками, збитки перевищили мільярд гривень. Найбільше постраждали книги видавництв «Ранок», «КнигоЛенд», «Фабула», Readberry (список можна продовжувати). Загалом було знищено тиражі понад 28 тисяч книжкових назв.

Наступного тижня на Бестселер-фесті у Львові низка видавництв разом із друкованими виданнями показала

eprasa.pl 93b1f14363

обвуглені книги як свідчення російського злочину (зі ще дотліваючого приміщення вдалося забрати кількадесят примірників). Серед них були книги видавництва «Фабула», підручники з математики видавництва «Основи», дитяча та навчальна література видавництва «Ранок». Згодом деякі з видавництв (зокрема «КСД» та «КнигоЛенд») офіційно скасували участь у вересневому фестивалі «Книжкова країна» у Києві, оскільки запаси їхніх книг було втрачено. На початку вересня стало відомо, що і сам книжковий фестиваль через загрозу обстрілів столиці буде перенесено на квітень 2027-го.

У ніч на 16 серпня біля київської станції метро «Почайна» внаслідок влучання російської балістичної ракети знищено один з найвідоміших книжкових ринків України – «Петрівку», заснований в 1997-му. Під час цієї атаки згоріли не лише сучасні книги українських видавців, але і рідкісні букіністичні книги – наприклад, прижиттєві видання багатьох класиків української літератури. Того ранку під час атаки також постраждали офіс видавництва «Наш формат» та BookChef.

Внаслідок атаки 28 серпня, через влучання російського дрона по логістичному приміщенню Нової пошти у селі Святопетрівське біля Києва, де зберігалися книги інтернет-книгарень Readeat та Book.ua, знищено наклад з понад 60 тисяч примірників книг українських видавництв. Серед них – як популярні видавництва з довгою історією («А-БА-БА-ГА-ЛА-МА-ГА», «Видавництво Старого Лева»), так і молоді видавництва («Стилет і стилос», «Лабораторія», «Віхола»). Найбільше під час цієї атаки постраждало видавництво «Основи», яке втратило близько 40% цьогорічних накладів, що складає близько 20% книг, виданих протягом останніх двох років – відколи у 2024-му після дворічної перерви, пов'язаної з початком повномасштабного вторгнення, видавництво відновило діяльність. Обсяг втрат для «Основ» склав близько 20 мільйонів гривень, а загальні збитки від цього удару для українських видавців перевищили понад 23 мільйони гривень.

Користувачі українських соцмереж відреагували хвилею на підтримку видавництв із закликами купувати українську книгу. Водночас українські видавці, книги яких були знищені, закликали підтримати їх, придбавши або друковане видання, або електронне (зокрема ліцензійні аудіокниги їхніх видавництв).

Реакція міжнародної спільноти

На початку серпня президентка Міжнародної асоціації видавців (IPA) Гванца Джобава та голова Комітету IPA зі свободи видання Джессіка Сенгер засудили цілеспрямоване нищення українських друкарень, книг та складів.

За словами Сенгер, «ці напади на українські книжки є частиною мерзенної спроби стерти українську культуру». Вона сказала: «Ми не можемо зупинити війни, але ми можемо підтримати наших колег у зонах бойових дій і знайти способи допомогти їм і надалі видавати книжки, які потрібні їхнім громадам».

Міжнародна асоціація видавців закликала світову спільноту створити механізм задля екстреної фінансової підтримки, аби допомогти українським видавництвам відновити друкарські потужності.

Водночас Український інститут книги звернувся до міжнародної спільноти й закликав бойкотувати російський книжковий ринок та фінансово підтримувати українських видавців та авторів.

Харківське видавництво «Жорж», яке внаслідок атаки 1 серпня втратило близько 400 тисяч книг (збитки перевищили річний обсяг продажів), 6 серпня отримало підтримку від двох польських авторів – Якуба Цвєка та Йоанни В. Ґайзлер, які відмовилися від авторської винагороди (роялті) заради безкоштовного надання прав на публікацію їхніх книг в Україні.

Знищення української книжкової сфери знайшло віддзеркалення на сторінках провідних закордонних ЗМІ – розгорнуті публікації з'явилися, зокрема, у британських The Guardian та BBC. На сторінках Newsweek (США) опублікували матеріал про знищення українських книг з фрагментом цитати міністра закордонних справ України Андрія Сибіги: «росія боїться української книги (…) Колись Російська імперія забороняла українські книжки. Сьогодні російські дрони спалюють заповнені ними склади. Інша зброя, та сама одержимість».

Підтримка в Україні

У відповідь на руйнування видавничої інфраструктури влітку 2026 року український уряд спільно з Міністерством культури впровадив екстрені механізми підтримки книжкової галузі – постраждалі книгарні було залучено до державної програми грантів «Власна справа». Завдяки їй українські підприємства зможуть отримувати фінансування на відновлення знищеного друкарського обладнання або закупівлю нового (обсягом до 16 мільйонів гривень). Також українська держава впроваджує механізм, згідно з яким за пошкоджене або знищене майно підприємствам передбачається виплата до 30 мільйонів гривень. Український уряд планує розширити на книжкову галузь програму «Тисячовесна» задля того, аби фінансування змогли отримати автори, видавці та друкарні.

Віцепрем'єр-міністерка з гуманітарної політики – міністерка культури України Тетяна Бережна у дописі на фейсбук-сторінці 23 липня підсумувала: «Наше завдання – допомогти підприємствам відновити виробництво і забезпечити вихід нових українських книжок. Держава посилюватиме стійкість книжкової галузі та створюватиме умови для її відновлення і розвитку».

21 вересня стало відомо, що Міністерство культури України, благодійний фонд Київської школи економіки KSE Foundation, Український інститут книги та міжнародний фестиваль «Книжковий Арсенал» оголосили про збір для грантової програми на 500 тисяч доларів США на додрук книжок для малих видавництв, котрі випускають менше ніж 20 нових найменувань видань щорічно. Станом на середину вересня Міністерство освіти й науки скоординувало роботу з іншими поліграфічними комбінатами, внаслідок чого вдалося повторно надрукувати понад 44% знищених росією підручників.

У вересні за сприяння Української видавничої асоціації та низки волонтерів створено інтернет-проєкт SaveBook.in.ua, де можна побачити перелік видавництв, постраждалих від російських атак, а також знайти можливість їх підтримки. Під переліком на сторінці читаємо: «Список неповний і оновлюється в міру появи перевірених даних про збитки та офіційні сайти для замовлень». ●

eprasa.pl 93b1f14363

Павло ЛОЗА
Фото з фейсбук-сторінки гуртка ОУП у Катовицях

Річниця пам'яті жертв Явожна

На першому плані Петро Тима та Мирослав Скірка

Традиційно у третю суботу вересня відбулася церемонія вшанування пам'яті жертв Центрального табору праці (ЦТП) в Явожні. У заході взяли участь духовенство, представники влади, родини жертв та члени українських організацій. Була відслужена свята літургія, після якої відзначили 79-ту річницю акції «Вісла».

Літургію очолив ординарій Вроцлавсько-Кошалінської єпархії владика Володимир Ющак спільно з єпископом-помічником владикою Маріушем Дмитерком.

У проповіді владика Володимир згадав осіб, яких комуністична влада ув'язнила в цьому місці. Він теж нагадав, що меморіал жертвам Явожна в травні 1998 року відкрили тодішні президенти Польщі та України – Александр Кваснєвський та Леонід Кучма.

«Усі ми, незалежно від нашої національної приналежності, як нащадки повинні відчувати обов'язок відвідати це місце та пам'ятати всіх, хто страждав на цій землі. Напис, викарбуваний на пам'ятнику, закликає нас до цього: „На згадку про поляків, українців, німців, усіх тих, хто тут невинно страждав як жертви комуністичного терору, був ув'язнений, убитий та помер між 1945 та 1956 роками в Центральному трудовому таборі в Явожно – з честю нащадки"», – сказав єпископ Володимир Ющак.

Також він зазначив, що українська громада в Польщі приходить сюди, щоб особливо згадати своїх близьких, які опинилися в цьому «нелюдському місці в 1947 році».

Протягом 1947-49 років у Явожні було ув'язнено 3821 особу української національності, з них – 819 жінок, зокрема близько 80 вагітних, а також кілька дітей і понад сотню літніх людей та осіб з інвалідністю. Крім того, в'язнями стали 22 греко-католицьких та 5 православних священників. Загинуло у таборі 162 в'язні української національності.

Владика згадав теж осіб, які упокоїлись недавно та були активно залучені у щорічну підготовку та проведення мо-

Віцеміністр науки і вищої освіти Польщі професор Анджей Шептицький

Другий секретар Посольства України Василь Мельничук

Секретар міста Явожно пані Ева Сіделко-Палечни та сілезький віцевоєвода Міхал Копанський

В.о. голови катовицького гуртка ОУП Петро Кормило

eprasa.pl 93b1f14363

литовних заходів на території колишнього концтабору в Явожні.

Одна з них – Ірина Ковалик, багаторічна членкиня ОУП, а раніше – УСКТ, яка упокоїлася у жовтні минулого року. Пані Ірина є колишньою бранкою ЦТП, котру туди запроторили дворічною дитиною на руках у мами Марії. Імовірно, вона була останньою із живих українських в'язнів цього табору. А нещодавно, 2 вересня, було поховано її брата – Івана Зраду. Пан Іван як багаторічний голова катовицького гуртка Об'єднання та член греко-католицької парафії в Катовицях готував щорічні поминальні заходи у Явожні.

Після літургії та панахиди представники польської та української влади й громадських організацій поклали квіти до пам'ятника.

Серед гостей, які взяли слово, були сілезький віцевоєвода Міхал Копанський, другий секретар Посольства України у Польщі Василь Мельничук, який зачитав лист від посла України Василя Боднара. У ньому дипломат, зокрема, наголосив, що українсько-польська історія має багато складних і трагічних сторінок.

«Вони не можуть бути ані забуті, ані використані для того, щоб передавати наступним поколінням взаємну недовіру. Наша відповідальність полягає в тому, щоб говорити про минуле чесно і гідно, слухати біль одне одного та шукати в історичній пам'яті не підстави для нової ворожнечі, а шлях до взаємного розуміння і примирення», – йшлося у листі.

З промовами виступили теж консул України в Кракові Віталій Сєрєнко, віцеміністр науки й вищої освіти Польщі професор Анджей Шептицький, голова Об'єднання українців у Польщі Мирослав Скірка та Петро Кормило – в.о. голови катовицького гуртка Об'єднання українців у Польщі, яке разом з місцевою греко-католицькою парафією організувало відзначення. Діяч ОУП з Катовиць, серед іншого, звернувся до польської місцевої, регіональної й державної влади з подякою від себе й української спільноти в Польщі та Україні за «допомогу, солідарність і підтримку в ці важкі часи». Нагадав, що вся Польща одразу стала поруч з Україною в день початку повномасштабної війни, і ця підтримка триває досі.

Серед учасників відзначень були й секретар міста Явожно Ева Сіделко-Палечни, делегації гуртків ОУП з Катовиць, Кракова, Вроцлава, Спілки українців – «Пам'ять і спадщина», фонду «Новиця», товариства «Вербицька земля».

Саме представниця «вербичан», докторка Ольга Кіх-Маслей, нагадала, що з Вербиці до ЦТП потрапило 98 жителів села. Це були чоловіки, жінки, діти та один священник – отець Юліан Криницький, який загинув у таборі. Членкиня

Владика Володимир Ющак

організації розповіла теж про невідомого ширшому загалу в'язня Явожна Григорія Охріна, який після виходу з табору опинився на Вармії й Мазурах у селі Ґайдин.

«Ця людина як перша розказала історику Євгену Місилу про Явожно, про яке ніхто не говорив, про яке ніхто не писав. Це завдяки цьому відважному пану Охріну з Ґайдина ми почули офіційний переказ доктора Місила про Явожно, про яке ми мали не чути», – наголосила докторка Ольга Кіх-Маслей.

Тут треба додати, що завдяки праці доктора Євгена Місила у липні 1990 року за ініціативи Об'єднання українців у Польщі була подана заява до міністра юстиції у справі слідства про злочини в таборі праці. А через десять років розпочалися переговори ОУП з Управлінням з питань комбатантів і репресованих осіб з метою опрацювати варіант компенсацій, який задовольняв би обидві сторони. Лише 27 квітня 2004 року польський уряд вирішив призначити колишнім в'язням Центрального табору праці в Явожні спеціальну пенсію. Ідеться про тих, хто перебував у таборі без судового вироку.

До цьогорічних відзначень приєднались й наймолодші члени української громади та молодь. Серед них були діти з Катовць – бандуристи Олеся Кормило, Зеновій і Соломійка Карпишини, які представили короткий концерт. Приїхала й молодь зі школи ім. Тараса Шевченка у Білому Борі. Артистична програма учнів була про виселення українського населення з рідних земель у 1947 році, а також сьогоднішню втечу українців від війни, розпочатої росією.

У відзначеннях взяли участь теж представники єврейської та німецької громад. ●

Д-р Ольга Кіх-Маслей – Товариство Вербицька земля

Стефанія та Михайло Марковичі з Фундації «Новиця»

eprasa.pl 93b1f14363

Павло ЛОЗА
Фото із сайту cerkiew.eu (автор Павло Мачуга)

«Журавлі» повертаються на Мазури

Одним з учасників цьогорічних XXV Міжнародних концертів церковної музики буде український чоловічий хор «Журавлі». Це означає, що хор повернеться на Вармію та Мазури після концертів, які відбулися цього літа в Дзежґоні, Пєнєнжні та Ельблонзі. Саме в української громади з Ельблонжчини виникла ініціатива «постійної підтримки» хору.

«Журавлі» розпочали свій серпневий тур Вармією та Мазурами з концерту на сцені імені Ади Русович на Замковому узгір'ї у Дзежґоні, де хор привітала, зокрема, мер міста Йоланта-Марценна Шевчун.

Пізніше в церкві в Ельблонзі відбувся концерт хору, на якому зібралися парафіяни, мешканці Ельблонґа та гості з сусідніх міст. Присутніми на події були, серед інших, консулка України в Ґданську Світлана Горбовська, віцемер Ельблонґа Пйотр Коваль, єпарх Ольштинсько-Ґданський УГКЦ єпископ Аркадій Трохановський, почесний консул Республіки Молдова Мацей Буковський та Данута Куніцька, директорка Воєводської реабілітаційної лікарні в Ґурово-Ілавецькому.

На завершення концерту отець Андрій Сорока висловив усім свою подяку. Він наголосив, що православний спів – це голос неба, а національний – голос душі, що виражає її бажання, мрії, ідеї та прагнення. Також зі словом виступили консулка України, віцемер Ельблонґа та єпископ Аркадій Трохановський. У своїх промовах вони говорили про важливість солідарності з Україною, необхідність будувати мости між людьми та народами, а також про цінність взаємної підтримки, яка, особливо у важкі часи, набуває виняткового значення. Єпископ Аркадій Трохановський згадав, що сьогодні в Україні є дві армії. «Одна армія – військові, які стримують ворога на фронті, які щодня дивляться смерті в очі. Друга – це армія добровольців, людей доброї волі, які допомагають, дають гроші, а також митці», – сказав єпископ.

Дійсно, хор «Журавлі» можна вважати частиною цієї другої армії. З 2023 року члени хору допомагають 23-й механізованій бригаді 20-го армійського корпусу Сухопутних військ (ЗСУ). Під час концерту в Ельблонзі, а потім у греко-католицькій церкві у Пєнєнжні вони також збирали пожертви до так званої «шапки». Зараз хористи потребують гроші на придбання екскаватора для військових 23-ї ОМБр.

Варто зазначити, що хор повернувся до Пєнєнжна через 20 років, адже їхній останній концерт проходив там у 2006 році. На завершення виступу в Пєнєнжні слово взяли мер міста Кшиштоф Кісель та Мірослав Сідлер, колишній директор Театру імені А. Севрука в Ельблонзі. Тим часом українські родини пасічників з Пєнєнжна та околиць зробили для хористів солодкий подарунок. Вони подарували кожному члену хору, а також диригенту Ярославу Вуйцику та акомпаніаторці Ірині Губ'як по банці зібраного меду.

Варто згадати ще одну ініціативу членів Ельблонзького відділу Об'єднання українців у Польщі, який разом з греко-католицькими парафіями організував концерти. Минулого року відділ об'єднав понад двадцять родин, які вже рік фінансово підтримують хор.

– План – простий. Кожна родина створює постійне платіжне доручення на своєму банківському рахунку та регулярно щомісяця підтримує хор. Нас – понад двадцять родин. А я хотів би, щоб нас було більше, щоб перетворити це у «клуб 100», – каже Мирослав Притула, голова Ельблонзького відділу ОУП, та закликає людей приєднуватися до ініціативи.

– Кожна пожертва, незалежно від суми, – це для нас важлива підтримка, за яку дуже дякуємо, – говорить Тома Кочанський, голова товариства «Український чоловічий хор „Журавлі"».

Нагадаємо, що хор вже кілька років діє як окреме товариство, і зараз його діяльність фінансово підтримується коштом грантів від Міністерства внутрішніх справ та адміністрації, членських внесків та пожертвувань.

***

Організаторами серпневих концертів у трьох містах Вармії й Мазур, які відбулися до Дня Незалежності України, були Український чоловічий хор «Журавлі», Ельблонзький відділ Об'єднання українців у Польщі та греко-католицькі парафії святого Архангела Михаїла в Пєнєнжні, Різдва Святого Івана Хрестителя в Ельблонзі та Зіслання Святого Духа в Дзежґоні. ●

eprasa.pl 93b1f14363

Анна ВІННИЦЬКА
Фото авторки статті

Авторська зустріч з Ольгою Соляр

Через рік після виходу першої книги «Дике поле. Воєнна історія» Ольга Соляр – етнологиня, культурологиня, воєнна волонтерка, а нині письменниця – знову зустрічається зі своїми читачами. Цього разу вона презентує наступну книгу «Дике поле. Контрнаступ», у якій описує другий рік війни в Україні очима безпосереднього свідка подій – людини, яка не спостерігає за війною здалеку, а живе нею разом з бійцями 128-ї окремої бригади територіальної оборони «Дике поле». До того ж в підготовці перебуває третя частина, над якою вже триває робота. Вона, як говорить Ольга Соляр, вийде після перемоги України над росією.

Сьогодні маємо унікальну можливість спостерігати, як особистий досвід волонтерки, біль, пам'ять перетворюються на слово, а слово – на документ епохи. Можемо бачити, як людина, яка роками допомагає іншим вистояти, залишає по собі не лише врятовані життя у війні з росією, а й написані сторінки – свідчення часу, який не має права бути забутим не лише українцями, але просто цивілізованим світом.

Козлики на Підляшші, Ґданськ, Лемборк, Битів, Кошалін, Щецін, Битом – різні місцевості, різні аудиторії, різні презентації книги, тому за кожним разом і нові відчуття та реакції читачів. Проте на усіх цих зустрічах в центрі залишається Україна, її біль, незламність і прагнення до Перемоги. Такими були й питання присутніх та розповідь авторки книжки.

У Кошаліні зустріч відбулася в особливий, символічний, день – 17 вересня. Саме цього дня 87 років тому Радянський Союз здійснив напад на Польщу. Для мільйонів людей це стало початком окупації, репресій, депортацій і смерті. У Битомі зустріч пройшла до 120-ї річниці від дня народження Єжи Ґедройця – видатного польського інтелектуала, який послідовно наголошував на стратегічному значенні незалежної України для Польщі. Тож під час зустрічей минуле перегукувалося із сьогоденням, нагадуючи, що імперська політика кремля має довгу й трагічну історію. І саме в цьому полягає сила зустрічей, оскільки література стає розмовою про історичну відповідальність, пам'ять і майбутнє, у якому Україна має перемогти, а Європа – зробити належні висновки з уроків минулого. Бо за літературним словом «Дикого поля» стоїть жива реальність війни. Війни, яка торкнулася не лише українців, а й змусила Європу по-новому подивитися на власну історію, безпеку та відповідальність.

На питання одного з учасників кошалінської зустрічі, звідки авторка книжки черпає сили, Ольга Соляр відповіла: «Як не звучить це патетично, але силу даєте мені саме ви. Без українського середовища у Польщі, без усіх цих маленьких громад, які усвідомлюють, що те, що зараз відбувається в Україні, є найважливішою на сьогодні подією, було б важко. І без вашої постійної допомоги не було б моїх поїздок до України. Я так насправді є посередником між вами та солдатами, тому саме ви даєте мені силу». ●

eprasa.pl 93b1f14363

Григорій СПОДАРИК
Фото з архіву гурту

«Поїхати до Львова і біля пам'ятника Шевченку просто заспівати...»

Серед виконавців, що виступили зі сцени під час цьогорічного «Свята врожаю» у Пєнєнжні, був український вокальний ансамбль «Вишиванка» зі Слупська, який відзначає свій перший ювілей – п'ять років від заснування. Про те, як народився колектив, що об'єднує нащадків депортованих українців і тих, хто приїхав до Польщі вже з України, розповідають керівниця ансамблю Мирослава Булка-Максисько та його члени – Оля Мельник і Павло Грибик (голова слупського гуртка Об'єднання українців у Польщі).

– Який був той перший імпульс? Як сталося, що кілька людей зібралося разом і з цього народилася «Вишиванка»?

Мирослава Булка-Максисько: Коли я переїхала до Слупська, Павло вже кілька років переконував мене, що тут є потенціал, є люди, які хочуть співати. Я звикла працювати з ансамблями й знала, як це має виглядати, але, чесно кажучи, не думала, що щось із цього вийде. Потім почалася пандемія COVID-19. Нас закрили по домівках, і дуже почало бракувати співу, який був частиною наших маланок, зустрічей, свят. Ми просто сказали одне одному: «Давайте зустрінемося і трохи поспіваємо». Я думала, що це триватиме пів року. На щастя, помилилася. Уже п'ятий рік маємо регулярні репетиції та постійно рухаємося вперед.

Павло Грибик: Я не зі Слупська – приїхав сюди з Пєнєнжна. Але в Слупську завжди були талановиті українці, яким залежало на тому, щоб підтримувати нашу культуру. Багато хто співає в церковному хорі. Першим поштовхом стали Дні української культури, які організовувало місто. Нас попросили допомогти знайти українські ансамблі. І тоді ми подумали: «А чому не показати себе?» Адже й тут є люди, які вміють співати. Першу репетицію провели біля церкви. Потім був перший виступ для нашої громади, далі – концерт у Битові, який тоді назвали «Вишиванка на Майдані». Так усе й почалося. Цікаво, що той перший концерт у Слупську приніс перші зароблені кошти на потреби громади. А сьогодні для громадських організацій знайти фінансування чи написати проєкт – непросто.

Оля Мельник: Я також не зі Слупська і не є нащадком акції «Вісла». Приїхала до Польщі з України. До «Вишиванки» потрапила ніби випадково, хоча, мабуть, так мало статися. Для людей, які приїхали з України, – це спосіб залишатися зі своєю культурою. Чужина є чужина. Репетиції допомагають відволіктися від щоденних турбот, роботи, переживань. Тут ми постійно пам'ятаємо, хто ми й звідки. «Вишиванка» співає народні пісні, а вони дуже сильно тримають зв'язок із Батьківщиною. За ці п'ять років ансамбль дуже змінився. До нас прийшли нові люди, з'явилася бандура. Співають подружні пари, їхні діти. Якщо на початку більшість учасників була нащадками депортованих українців, то згодом долучилися й дівчата з України. Нас об'єднує любов до України й народної пісні.

– Часто говорять, що місцеві українці й ті, хто приїхав з України, зокрема після початку війни, живуть окремими світами. А у вас виходить інакше?

Павло Грибик: Треба зрозуміти, чого шукають люди, які приїхали з України. Нас любові до народної пісні навчили батьки й діди. Якщо людина має такі самі почуття, вона знайде до нас дорогу. Так до нас прийшли чотири дівчини з України. Вони самі захотіли співати. Звичайно, є й такі, кому це не близьке. Ми трохи по-іншому виховані, бо виросли

eprasa.pl 93b1f14363

в Польщі, вони – в Україні. Але це не означає, що нас щось розділяє. Нещодавно ми почули закид: мовляв, вас не видно. Мене це здивувало. Коли я колись виїжджав за кордон працювати, то перше, що робив, – шукав українську громаду: при церкві чи організацію. Наше Об'єднання українців у Польщі існує вже майже 80 років. Якщо людина хоче нас знайти, то знайде. Наше завдання – берегти українську культуру, мову, традицію і спів. Думаю: «Вишиванка» саме це й робить, настільки, наскільки ми вміємо, бо ми аматори. І ще одне: ми просто любимо бути разом. Якби цього не було, то давно перестали б зустрічатися. Ми спілкуємося не лише на концертах: бувають вогнища, приватні зустрічі. У нас в ансамблі є 14-річний хлопець і люди, яким понад шістдесят. І всі ми між собою на «ти».

– Для української меншини народна пісня – це спосіб зберегти свою ідентичність. А що вона означає для людей, які виросли в Україні?

Оля Мельник: Народна пісня – це те, з чим людина народжується. Ми чуємо колискові ще від мами. Нам не потрібно було цього спеціально вчитися, як вашим батькам і дідам, які передавали традицію після переселення. Але є інша проблема. Багато українців, коли виїжджають за кордон, починають соромитися своєї культури. Вчать іншу мову, а свою традицію відкладають убік. Я сама зіткнулася з цим. Побачили мене у вишиванці з ансамблем і запитали: «Навіщо ти це робиш? Що ти хочеш показати?» І найболючіше, що це сказав українець. Мені здається, що має бути навпаки: ми приїжджаємо до іншої країни й привозимо свою культуру, а не відмовляємося від неї. На щастя, так думають далеко не всі.

Ми виступаємо, розповідаємо про себе в соціальних мережах, на концертах. Починали співати в церкві, і від цього все й виросло.

– А як це на практиці – зібрати таких різних людей і зробити з них ансамбль?

Мирослава Булка-Максисько: У нас дуже різні люди. Хтось співав із дитинства, а хтось майже не мав такого досвіду. У всіх є музикальний слух, але техніку потрібно виробити. Колись знайомий попросив у мене ноти наших пісень, я навіть здивувалася. Ми ж завжди кажемо, що не є хором, а аматорською вокальною групою. Ми ще жодної пісні не вивчили за нотами, а співаємо серцем. Люди, які співали в хорах, самі знаходять свій голос. Моє завдання – почути гармонію, підказати, де потрібно підтримати, додати чи виправити. І це, мабуть, найбільший плюс ансамблю: кожен працює, кожен приносить щось своє.

– Як обираєте пісні для виступів?

Мирослава Булка-Максисько: Усе залежить від свята чи концерту. Але загалом шукаємо разом. У нас є група у вотсап. Хтось пише: «Цю пісню мені співала бабуся». Інший надсилає ще якусь. Слухаємо, обговорюємо і вирішуємо, а далі – робимо. Так було від самого початку. Потім шукали колядки, великодні пісні. Перед 75-ми роковинами акції «Вісла» готували окрему програму. Але почалася повномасштабна війна, і ми змінили її на благодійний концерт. Репертуар тоді теж народжувався спільно, й кожен приносив свої пропозиції. У підсумку всі разом обираємо пісні, а вже потім складаємо з них програму концерту.

– Ви багато виступали в різних місцях. Чи відчували різницю між громадами?

Павло Грибик: Так, але це не різниця між «краще» чи «гірше». Просто люди по-різному сприймають. Наприклад, у Вроцлаві ми давали благодійні концерти на підтримку Збройних сил України. Там більшість людей у храмі були українцями, які нещодавно приїхали через війну. А в Білому Борі, Битові, Члухові, Щецінку – більше нащадків переселенців. У Вроцлаві люди плакали під час концерту, дуже тепло нас приймали. Але вони слухали ці пісні крізь досвід нинішньої війни. Ми ж у програмі мали багато творів, пов'язаних з акцією «Вісла». Це просто інший досвід.

Мирослава Булка-Максисько: Ми справді підготували програму до роковин акції «Вісла». Коли заходи перенесли через війну, стало шкода відкидати ці пісні. Тоді ми вирішили: робимо концерт-молитву і збираємо кошти для України. Спочатку виступили лише у своїй церкві. А після концерту люди сказали: «Їдьте з цим далі». Так ми почали їздити по парафіях – Битів, Щецінек, Члухів, Мястко, Білий Бір, Вроцлав та інші міста. Священники дуже охоче нас приймали. Люди також дуже щиро відгукувалися. Нам вдалося зібрати гарну суму і допомогти нашим захисникам.

– Складається враження, що «Вишиванка» – це не лише про музику.

Мирослава Булка-Максисько: Абсолютно. Я дуже боялася, що люди не будуть регулярно приходити на репетиції. Але сталося навпаки. Якщо тиждень чи два немає репетиції, у нашій групі одразу з'являється повідомлення: «Коли зустрічаємося?» Людям бракує не лише співу. Бракує зустрічі, розмови, жартів. Бували й такі моменти, коли ми разом плакали. За ці роки ми стали справжніми друзями.

Павло Грибик: Тут треба віддати належне Мирославі. Це теж її заслуга. Бо дружба дружбою, але репетицію треба провести від початку до кінця. Мирослава вміє поєднати дисципліну і добру атмосферу.

– Чого бажаєте «Вишиванці» з нагоди першого ювілею?

Мирослава Булка-Максисько: Планів у нас багато, але поки що не будемо їх розкривати. Найголовніше – продовжувати те, що робимо. Ми бачимо, що людям це потрібно. Навіть наш парох постійно запитує: «Коли наступний концерт?» Тож будемо співати далі.

Павло Грибик: Моя мрія – записати диск із нашими піснями. Хочеться, щоб залишилася пам'ять про «Вишиванку» і для нас, і для тих, хто буде після нас.

Мирослава Булка-Максисько: А є ще одна спільна мрія всіх, хто співає у «Вишиванці», – щоб Україна перемогла. І щоб ми могли поїхати до Львова, стати біля пам'ятника Тарасові Шевченку і просто заспівати.

Оля Мельник: А моя мрія – залишатися в цьому гурті. Для мене велика радість, що люди з України стали частиною «Вишиванки». Ми разом підтримуємо нашу традицію. Бо всі ми тут – на чужині: і нащадки депортованих українців, і ті, хто приїхав до війни чи після її початку. Дуже важливо не забувати свою ідентичність і свій культурний код, навіть коли часи непрості.

– Яка, на вашу думку, найбільша цінність таких заходів, як цей у Пєнєнжні, де ми зустрілися?

Мирослава Булка-Максисько: Як педагог скажу: це теж виховання. Ми показуємо дітям, що українська пісня живе та її варто співати. Наші діти дуже люблять виступати разом із нами, і ми часто робимо спільні концерти. Такі свята – це можливість показати українську культуру іншим. Тут ми всі також бачимо, що людей доброї волі завжди більше. Я народилася на Кашубах, тому добре знаю, що багатокультурність – це велика цінність. Польська культура, українська, кашубська – усе це збагачує людину. Той, хто знає дві чи три культури, знає їхні традиції й продовжує їх, стає просто багатшою людиною. ●

eprasa.pl 93b1f14363

Історичний календар

ЖОВТЕНЬ

Підготувала Тетяна ДАНЮЧЕНКО
Фото з Вікіпедії

6 жовтня 1851 р. – 175 років тому в родовому маєтку у містечку Седневі неподалік Чернігова народився Федір Лизогуб, голова Ради Міністрів Української держави, земський діяч та меценат, голова Полтавської губернської земської управи, ініціатор видання творів Івана Котляревського та спорудження йому пам'ятника у Полтаві.

Походив зі старовинного і заможного старшинського роду, пов'язаного з родами Гоголів та Скоропадських. Одним із його предків був гетьман Петро Дорошенко. Батько Федора, Андрій Лизогуб, приятелював із Тарасом Шевченком, його дядько Ілля належав до Київської масонської ложі «З'єднаних слов'ян». Брат Дмитро став співзасновником таємної організації «Земля і Воля» і за участь у підготовці замаху на російського імператора Олександра II був страчений в Одесі.

Навчався у Седневі та французькому Монпансьє: батько, працюючи в Чернігівському губернському комітеті з підготовки реформи 1861 року, тяжко захворів і за порадою лікарів разом із сім'єю виїхав до Франції. Навчаючись там, Федір отримав можливість познайомитися з кращими зразками європейської освіти й культури. Пізніше продовжив навчання в Петербурзькому реальному училищі, здобув агрономічну освіту.

Упродовж двадцяти семи років працював у земських установах. У 1888-1897 роках – гласний Городнянської повітової, згодом Чернігівської губернської земської управи. Був обраний почесним мировим суддею по Городнянському повіту.

1901 року обраний головою Полтавської губернської земської управи, очолював її 15 років, чимало зробивши для української культури. Він ініціював видання творів Івана Котляревського та спорудження йому пам'ятника у Полтаві, на відкриття якого у 1903 році прибули всі свідомі представники тодішнього українства. Також долучився до створення в Полтаві міського музею, фінансував діяльність Школи художнього промислу у Миргороді. Ініціював спорудження в Полтаві будинку земства в стилі українського модерну.

Від 1915 року Лизогуб завідував канцелярією російського намісника на Кавказі, а після Лютневої революції 1917 року очолив відділ іноземних підданих у міністерстві закордонних справ Росії. У 1917 році долучився до роботи Генерального Секретаріату Центральної Ради – працював консультантом із земельних питань. Після більшовицького перевороту повернувся до України.

3 травня 1918 року Павло Скоропадський призначив Лизогуба міністром внутрішніх справ Української держави, а вже через тиждень запропонував йому також очолити Раду Міністрів.

На цих посадах мав заслуги в економічній стабілізації, розбудові сухопутних військ, військово-морського флоту, козацтва й Державної варти, сприяв налагодженню широких міжнародних зв'язків. За час його прем'єрства Україна відкрила 11 дипломатичних і до 50 консульських представництв у 20 країнах світу, а на своїй території – 12 дипломатичних і 42 консульських представництв від 24 держав. Також було відкрито 150 українських гімназій і 2 університети, запроваджене обов'язкове вивчення української мови, видруковано кілька мільйонів підручників, засновано Національний архів, Національну бібліотеку, Українську академію наук, художню галерею та інші заклади культури.

До формування свого уряду Лизогуб намагався залучити політиків з опозиційного до гетьмана Українського національно-демократичного союзу. 8 липня 1918 року він відмовився від посади міністра та зосередився на керівництві урядом. Після проголошення гетьманом Скоропадським 14 листопада 1918 року федеративного союзу України з майбутньою небільшовицькою Росією Федір Лизогуб склав повноваження голови українського уряду і невдовзі виїхав до Югославії.

Помер в еміграції у Белграді 1928 року.

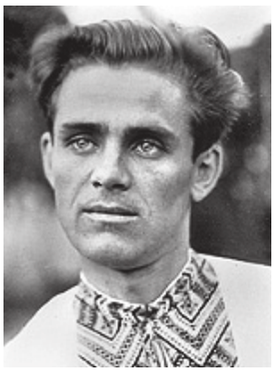

15 жовтня 1921 р. – 105 років тому в селі Березова Рудка Пирятинського району на Полтавщині народився Дмитро Луценко, поет-пісняр, автор слів гімну Києва «Києве мій».

Навчався в місцевій школі-семирічці, був дуже допитливим, багато читав, мав надзвичайну пам'ять. З дитинства знав багато пісень, які чув від батьків та гостей, котрі відвідували їхню хату. Заспівував завжди батько Дмитра, який мав гарний голос. На жаль, Голодомор 1932-33 років забрав в нього батька і сестру Яринку. Дивом вижившись сам, Дмитро підлітком вирушив на Донбас – там шахтарював, навчався у гірничо-промисловому технікумі.

В 1936 році він приїхав до Києва з мрією стати артистом, де його підтримав письменник Іван Микитенко та допоміг вступити на робфак. Але в 1937-му Микитенка репресували, а Луценка виключили з комсомолу «за зв'язок з ворогом народу».

За мізерну плату він працював кур'єром в Управлінні шосейних доріг, де йому дозволяли спати на столах. Вночі малював картини з українськими краєвидами, продавав їх на базарі, щоб купити хліб. У 1938 році вступив до Київського гідромеліоративного інституту. За два роки його мобілізували до армії, де він служив на кордоні з Афганістаном.

Під час II Світової війни пройшов саме пекло: Сталінград, Курська дуга. Був автоматником розвідувальної роти. 8 травня 1945 року на косі Фріш-Нерунг у Східній Пруссії отримав страшну контузію: втратив слух,

eprasa.pl 93b1f14363

не міг говорити. Після госпіталя повернувся інвалідом 2-ї групи.

Але доля всміхнулася фронтовику. На одній із зустрічей молодих журналістів із читачами в листопаді 1945 року він познайомився із випускницею філософського факультету Одеського університету Тамарою і закохався з першого погляду. На п'ятий день після знайомства вони одружилися.

Жити довелося у прохідній кімнаті в будинку по Круглоуніверситетській 3 в Києві. Жінка згадувала: «У старому будинку це колись була кухня з чорного ходу. Чавунні гвинтові сходи вели на третій поверх. У кімнаті напівтемно, троє дверей. Ліворуч – двері до сусідки, біля вікна – ще одні, в кухню-закапелок. Біля однієї, вільної від проходів стіни, стояв на козликах матрац з продавленими пружинами. У кутку грубка з купкою дров біля неї. Ані ванни, ані туалету. Здається, п'ять кроків до Хрещатика – і така невлаштована квартира. А йому все тут подобалося, всім розповідав про „розкішне життя"». Лише через 16 років Луценки отримали невеличку квартиру.

Після війни повернувся до навчання в інституті. Працював у газетах «Сільські вісті», «Молодь України», на українському радіо. Вдома писав завжди лежачи, тому що в грудях «дуже боліло після контузії, одержаної на фронті».

Перша збірка віршів Дмитра Луценка – «Дарую людям пісню» – вийшла друком 1962 року, коли автору було вже за сорок. Книгу «благословив» Володимир Сосюра. З нею Луценка прийняли до Спілки письменників. Тоді ж, у 1962 році, у співавторстві з композитором Ігорем Шамо була написана одна з найвідоміших пісень на слова Луценка «Києве мій», яка з 2014 року стала офіційним гімном столиці.

Музику до пісні Ігор Шамо написав за одну ніч, а слова писалися майже місяць. За спогадами Тамари Луценко, після слів «де колишуться віти закоханих мрій» ніяк не народжувався рядок. Тоді композитор і поет вирішили прогулятися. На вулиці раптово вони почули фразу від хлопця, що залицявся до дівчини: «Ну як тебе не любити?».

За цю пісню в 1976 році Дмитро Луценко та Ігор Шамо отримали Шевченківську премію (гроші передали до дитячих будинків Києва). За два роки до цього поет отримав звання «Заслужений діяч мистецтв України».

За спогадами Тамари Луценко, найбільшою його мрією було, щоб його вірші стали піснями. І вона здійснилася: на слова Дмитра Луценка писали пісні Платон Майборода, Олександр Білаш, Ігор Шамо, Ігор Поклад та інші відомі композитори. У цій співпраці народилося понад 300 пісень, серед яких справжні шедеври – «Осіннє золото», «Мамина вишня», «Україно, любов моя» та багато інших. Пісні на слова Дмитра Луценка виконували Дмиро Гнатюк, Діана Петриненко, Анатолій Мокренко, Ніна Матвієнко, хорова капела «Думка» і народний хор ім. Г. Верьовки. У творчому доробку поета – понад десять поетичних збірок. Його твори перекладені багатьма мовами світу.

Перший інфаркт стався після смерті у неповні 17 років улюбленої дочки Лариси: ще в школі її зіштовхнув зі сходів однокласник, і наслідки падіння через кілька років далися взнаки. Пізніше один за одним пережив іще сім інфарктів, кожного разу повертаючись до поезії. Але був підкошений «мирним атомом» – після виступів перед ліквідаторами наслідків аварії на ЧАЕС уже практично не виходив з лікарні. Помер від восьмого інфаркту 16 січня 1989 року в Києві.

25 жовтня 1876 р. у станиці Охтирська на Кубані народився Кузьма Безкровний – громадсько-політичний діяч.

Був правнуком Олексія Безкровного, наказного отамана Чорноморського козацького війська у 1827-1830 рр. Через активну громадянську позицію молодий Кузьма був висланий за межі Кубані. Освіту отримав у Харкові, де закінчив Вищі комерційні курси та став одним із засновників та директорів Українського кредитного товариства. На Кубані був відомий як один із лідерів кооперативного руху, засновник кредитних спілок, які об'єднав у Центральний кооперативний банк.

Кузьма Безкровний був водночас активним українським громадсько-політичним діячем на Кубані. Прагнучи дати своїм дітям освіту рідною мовою, Кузьма Безкровний відправив їх навчатися до української гімназії в Галичині. А вже 1917 року за його ініціативою на Кубані засновано першу українську гімназію.

Був членом кубанського відділення Революційної Української партії (РУП) (1900) і підпільної Української ради. Один із засновників Українського кредитового товариства в Харкові, голова Наглядової ради Центрально-Союзного банку, головний бухгалтер Чорноморсько-Кубанської залізниці.

Від 1917 року – член Кубанської військової ради (згодом Кубанська крайова рада), Законодавчої ради. Вивів Кубань з церковного підпорядкування Ставропольської єпархії, заснував Кубанську єпархію. Один з ініціаторів створення Кубанської Народної Республіки і проголошення її конституції, прийняття резолюції про об'єднання Кубані й України на федеративних засадах (січень – лютий 1918 року). Був членом кубанської делегації до гетьмана Павла Скоропадського (липень 1918 року), яка уклала таємний договір про об'єднання Кубані й Української Держави. Займав у кубанському уряді Павла Курганського посаду міністра внутрішніх справ (1919).

Палко відстоював об'єднання Кубані й України. «Це був найбільший кубанський тоді політик, українець із кості і крові, але дуже обережний і маломовний, – писав у спогадах останній прем'єр уряду Кубанської Народної Республіки Василь Іванис. – Це був великий насамперед українець, а потім козак шляхетної крові». Із 1920-го Кузьма Безкровний жив і працював в еміграції у Чехословаччині. В 1923 році став директором української школи для інтернованих українців в місті Юзефов (Чехія), пізніше – професором Української господарської академії в Подєбрадах (Чехія). Видавав часопис «Кубанський край», був автором численних статей, підручників і спогадів, які були видані Українським науковим інститутом у Варшаві.

Помер 6 грудня 1937 року у Празі. ●

eprasa.pl 93b1f14363

Петро ВІРХНЯНСКИЙ

Слово до «Лемком єм…»

Не годжу ся з більшостьом того, што «Sławomir Zagórski» (Славко Заґорскій) написал в статі: *Jestem Łemkiem. Nie zgadzam się z tym, co mówią o nas Ukraińcy* – опубликованій в *Newsweek Polska* 22 липця 2026 р. Ниґда не погоджу ся з тым, што авторитарні твердит юж в першім акапіті. На його думку: *Często można przeczytać lub usłyszeć, że Łemkowie są po prostu Ukraińcami, tylko używają innej nazwy. Taką wersję historii lansują Ukraińcy,* ***ale to nieprawda. Jesteśmy odrębnym, małym narodem,*** *który walczy, aby za wszelką cenę zachować swoją tożsamość*. До першого реченя сумнівів не є, але друге дозволю собі юж заветувати (лем підрядний, погрублений його член). Публицист тыжневника *Newsweek Polska* та сайту *Wirtualna Polska* твердит, же Лемкы сут окремым народом, а не сут. Твердит, же чытат вшыткы вписы, же отвертий єст на дискусию, але входит в ню лем товды, кєд думат, же перемога буде на своїй стороні. Одповідаючы Обєднаню Лемків (ОЛ), 30 липця 2026 р. юж яко «Slavko Zagorskij», покликує ся лем на ляконічний сайтовий впис ОЛ з 29 липця 2026 р. (*Historia Łemków nie znosi uproszczeń*), а писмо свого двоєрідного брата – професора Вроцлавского університету Святослава Романа Ґаля – з 27 липця 2026 р. (мотузок-лінк до котрого долучений єст на кінци писма ОЛ) ігнорує, так якбы не існувало. Так само ани словечком не однюсл ся до книжкы *Dzieje Łemków od średniowiecza do czasów współczesnych* проф. Богдана Гальчака (Варшава 2026), тіж заанонсуваній в писмі ОЛ. Незнатя чом сес нибы то отвертий на дискусию журналіст пишучы, же не усуват ниякых вписів, ужыл минулого часу (*Ja komentarzy w dyskusji na moim profilu* ***nie usuwałem****. Nawet tych, które mnie obrażały.*). Видно рахує на тото, же лем він чытат іх зо зрозуміньом, а іншы того не роблят. Поправді невигідных уваг не ліквідує, але в дописі з 30 липця не лем не старат ся іх обалити, а нияк не односит ся до них, так якбы іх не было, або не мали жадного мериторичного значыня. А мают и то якє. Жебы не было, же такы вписы не існували, наведу міцний Романа Матиса: ***Łemkowie to grupa etniczna (subetnos), a nie odrębna narodowość****. Tak na marginesie - dla tych, którzy opuszczali lekcje w szkole*. Славко Заґорскій не однюсл ся до нього відомо чом, його впис воліл промовчати, так само як и долшу и тіж тяжку до одшмаріня одповід двоєрідного брата, но а о книжці *Dzieje Łemków*… юж ани не є што бесідувати.

Розводит ся нибы то над «блудом-лапсусом» Обєднаня Лемків, бесідуючым, же Заґорского: *Artykuł pomija doświadczenia* ***setek tysięcy Łemków****, którzy po II wojnie światowej znaleźli się na terenie Ukrainy*. Ци справді то блуд? Лем пишучый сесы слова заміщены на сайті Обєднаня Лемків знає (не єст підписаний), ци розходило ся о Лемків выселеных в 1945 р. до СССР, ци вшыткых жыющых в гнешній Україні. Відома річ, же по тілко роках 70-тисячне суспільство Лемків, выселеных з рідных земель, могло побільшати ся и гнеска сут іх не десяткы а соткы тісячів. На мою думку, Заґорскій в першім, наведенім акапіті два разы перекрочыл межы головных засад справжньой журналістикы. Небесідуючый правды замітує циґаньство Обєднаню Лемків. Тото, же Лемкы не сут окремым народом Заґорскому зашмарил юж Роман Матис. Нихто єднако не може півперечыти тому, што якиса там част Лемків узнає ся за окремий нарід, але то ищы не значыт, же такий існує и узнаваний єст в науковім и політичнім світі. На мою думку, никому не можна поминяти національной свідомости поодинокых осіб, вшыткым намітувати єдину праведну выкладню. Но бо идучы за думком Картезия, можна было бы речы: «Думам, же єм Лемком, адже єм Лемком». Зразу єднако ту додати треба, же то не значыт, же іншый жыючый медже нами не може чути ся Лемком-Українцьом або Лемком-Поляком, но бо такы и такы тіж сут медже нами Лемками.

Заґорскій в своіх доповідях о Лемках поводит ся так, якбы мал монополь на істинну. Вільно му на підставі выповіди єдного старорусина голосити тезу, же вшыткы Лемкы в 1918 р. не мали національной украінской свідомости (***Jeden z delegatów mówił****: «Chcemy żyć w jedności z całym narodem ruskim. To jest także hasło całego chrześcijańskiego narodu ruskiego z byłych Węgier. Nie chcemy ani Węgrów, ani Polaków i nie znamy żadnej Ukrainy!»*), а представникам украінской державы, та украінскых и лемківскых організаций права сесого не дає. Ім не вільно повідати, же Лемкы сут частком украінского народа, а прецін сам пише, же: *Według różnych szacunków z UPA współpracowało od około 150 do 160 Łemków. Nawet przy przyjęciu górnej granicy oznacza to niewielki odsetek społeczności liczącej ok. 150 tys. osób zamieszkujących północne stoki Karpat*. Чысла сут важны, трудно ся з автором повышшых слів не згодити. Но бо хоц не є ниякых сумнівів, же 160 то більше як єден, єднако то тіж лем кропля - в нашім припадку не в мори, а в озерку. Правда єст така, же не вшыткы чысла сут міродайны, адже не все мож ім вірити, так до кінця на 100%. Сумнівів не є, нихто не може перечыти тому, же нашы предкы на порозі XX столітя называли себе по-старому, головно были Русинами-Руснаками. Мож повісти, же мали таку дилему як Русине Підляшшя, не хотіли записувати ся до сучасной націи. На півночы існувал поділ Русинів на Українців и Білорусів, адже жебы не выберати, бесідували же они тутешні. В нас было інакше, більшіст по-старому чула ся Русинами, а меншіст Русинами-Українцями. Додам, же, на мою думку, чысла бесідуючы о співпраці Лемків з УПА не сут міродайным мірилом скалі украінской сьвідомости Лемків з кількох поводів. По-перше, не знатя ци чысла подаваны Заґорскым сут вірогідны, но бо добрі знаме як легко нова влада нашым предкам приписувала такый „злочын", та по-друге, не знам ниякых науковых бадань занимаючых ся том темом. То барз зложена справа, треба часу и миру, заколот тамтых часів ищы не завмер. Історикам бадаючым сесе треба было бы заздріти не лем

eprasa.pl 93b1f14363

до польскых и україньскых архівів, але и до актів німецкых, но и головно до русского НКВД, як наразі доступных лем росиянам и то лем выбраным.

Додумую ся, чом Заґорскій, згадуючы республику створену 5 грудня 1918 р. во Фльоринці, ани словечком не пьонкнул, же старорусин твердячый, же мы Русине-Лемкы: *nie znamy żadnej Ukrainy!*, та, же: *Chcemy żyć w jedności z całym narodem ruskim*, не мал на увазі незалежну и никому не підпорядковану Лемковину – як то Заґорскій медже вершами бесідує – а Лемковыну цілковито підпорядковану россиі. Для менше обізнаных з історийом Лемківщыны доповім, же тузів старорусского обоза з росиянами єднала ненавист до вшыткого што україньскє. Никому не можна покликувати ся лем на тото, што йому єст выгідне - а так власно чынит Заґорскій – а невыгідне поминяти, або удавати, же го не є. Тверды стародруссине цілым серцьом были за росийом, а кєд в грудни 1918 р. розуміли, же сеса превелика держава сама зо собом має великы турботы (и не приде ім на поміч), задумали зєднати ся хоц з Русинами, жыючыма на полудньовых хырбетах Бескыдів, забігаючы о приєднаня до Чехословациі.

Заґорскій минят ся з правдом и товды кєд твердит, же: *Po upadku Republiki* (адже Русской Народной Республикы Лемків – PW) *jej ziemie znalazły się w Polsce i Czechosłowacji, gdzie Rusini Karpaccy otrzymali szeroką autonomię. W Polsce sprawę Łemków jednak marginalizowano, podobnie zresztą jak problemy innych mniejszości*. Влада Республикы, покликаной до жытя во Фльоринці 5 грудня 1918 р., николи не хотіла володіти землями належащыма пак до Чехословациі. Но, а што ся тычыт Русинів так званой Закарпацкой Руси, то они одержали таку саму автономію як Україні Східньой Галичыны, занятой в час війны польско-україньскої (Польщы признаной на основі постановы Рады Амбасадорів з дня 15 марця 1923 р.). Адже Русине, жыючы в Чехословациі, автономію отримали лем на папери, а запис о нєй вымусили головні лем політикы могутніх держав, для свого святого спокою. Штож, обіцянкы політиків часто сут порожні и такыма остают з рода в рід, так єст до гнеска.

Не знам тіж чом Заґорскій імпутує владі вільной Україны, же: *Zakłada ona, że ukraińska tożsamość Łemków była czymś oczywistym i nieprzerwanym. Tymczasem historia regionu jest znacznie bardziej złożona.* ***Co ciekawe, Ukraińcy stosują taką narrację przede wszystkim wobec Łemków żyjących w Polsce. A wobec tych mieszkających na Słowacji czy Węgrzech już nie***. Інтересне в його выповіди єст лем тото, на якій підставі твердит, же Русинів, жыючых в Словациі и в державі Мадярів, україньска влада не ма за Україньців, од кале Заґорскій взял такє. Русине Словациі знают краще, хоц кєд оповіли на словацкій мові зміст його допису (*«Som Lemko. Nie Ukrajinec.» Spor o identitu Lemkov pokračuje aj dnes*- https://www.rusyn.sk/som-lemko-nie-ukrajinec-spor-o-identitu-lemkov-pokracuje-aj-dnes/), то того, же вельблуда и іншы меншы поминули, так якбы іх в оригіналі не было. Важнішше єднако находит ся в статі, заміщеній того самого дня, адже 11 серпня 2026 р. Жалят ся там, же: *Ukrajinský poslanec Ihor Huz 1. augusta 2026 na sociálnej sieti Facebook zverejnil iniciatívu, podľa ktorej by sa mali do oficiálneho používania na Ukrajine vrátiť historické názvy miest ležiacich na zahraničných „ukrajinských etnických územiach“* (*Keď sa historický rusínsky priestor označí za „ukrajinské etnické územie“* [в:] https://www.rusyn.sk/ked-sa-historicky-rusinsky-priestor-oznaci-za-ukrajinske-etnicke-uzemie/). Додают сесу мапку створену нибы то Ігорьом Гузьом.

Далі буде

eprasa.pl 93b1f14363

50 років JarmaRock FEST – поділіться з нами спогадами!

Цього року ми відзначаємо 50-річний ювілей легендарного українського фестивалю JarmaRock FEST.
Це чудова нагода озирнутися назад та пригадати, як протягом років змінювався наш фестиваль. Ми хочемо думками повернутися до його витоків – до перших фестивалів, які багато хто з вас ще пам'ятає як «молодіжний ярмарок».

Тому ми звертаємося особливо до тих, хто був з нами багато років тому. Можливо, у вас вдома збереглися якісь пам'ятні речі, фотографії, відео, плакати, квитки, сувеніри або інші речі, що пов'язані з JarmaRock FEST? З радістю їх подивимось і – за Вашою згодою – використаємо для створення особливої мапи спогадів, частиною якої будете Ви та Ваші історії.
А може, Ви пам'ятаєте ситуації, які й досі викликають посмішку на обличчі? Перший концерт, зустріч з артистом, шалена ніч на танцполі, ночівля у людей, з якими щойно познайомилися, дружба на все життя... або навіть свою другу половинку, з якою познайомилися саме на Ярмарку?

Поділіться з нами своїми спогадами! Корисними можуть бути такі питання:
► Коли Ви уперше побували на JarmaRock FEST? Що найбільше запам'яталося?
► З ким зазвичай приїжджали на Ярмарок?
► Чи мали можливість поспілкуватися з артистами? З ким саме? Як згадуєте ті зустрічі?
► Чи бувало, що ночували у людей, з якими щойно познайомилися?
► Чи були королями танцполу чи радше полюбляли спільні співи, розмови та зустрічі зі знайомими?
► Чи знайшли на Ярмарку друзів на все життя? А можливо, саме тут зустріли свою другу половинку?

Кожен Ваш спогад має свою цінність. Кожна Ваша історія є частиною історії JarmaRock FEST.
Якщо Ви хочете поділитися з нами своїми пам'ятними речами, фотографіями, відео чи спогадами, напишіть на нашу електронну адресу: **promocja.jarmarock@ukraincy.org.pl.**

Давайте разом створимо мапу 50 років спогадів JarmaRock FEST!

eprasa.pl 93b1f14363

ДОРОГІ ЧИТАЧІ!

Можливе запізнення газети залежить не від видавця, а від пошти. Нагадуємо, що замовлення на передплату приймає також Kolporter (kolporter.com.pl).

Редакція

Об'єднання українців в Польщі – гурток в Ольштині та Міжшкільний пункт навчання української мови в Ольштині запрошують учнів початкових та середніх шкіл на

XXIII Огляд української співаної поезії та авторської і сучасної пісні

Тема огляду – Леся Українка.

Захід відбудеться
24 жовтня 2026 року
в початковій школі № 2
(вул. Костюшка 70).

В рамах Огляду проводимо конкурс малюнків для дітей з Вармії та Мазур. Конкурс буде поділений на дві вікові категорії:
I категорія – 1-4 класи;
II категорія – 5-8 класи.
Тема конкурсу:
«Портрет Лесі Українки».
Заявки на бланку зголошень слід надсилати до 30.09.2026
на електронну пошту:
kolo.olsztyn@ukraincy.org.pl.
Художні роботи надсилаємо
до 30.09.2026.

Більше інформації про огляд і конкурс – Петро Табака: 506 941 162.

Наше Слово **Adres:** Redakcja "Nasze Słowo", ul. Kościeliska 7, 03-614 Warszawa, tel.: **biuro redakcji** – tel./fax 22 677-88-10 / +48 661-420-649, redaktor naczelny – 22 677-88-11, sekretarz redakcji – 22 677-84-46, redakcja – 22 677-84-45. **E-mail:** redakcja@nasze-slowo.pl, prenumerata@nasze-slowo.pl, ogloszenia@nasze-slowo.pl Internet: www.nasze-slowo.pl **Kolegium Redakcyjne:** Piotr Tyma, Paweł Łoza, Tetiana Daniuczenko, Anastazja Krawczuk. **Zespół redakcyjny: pełniący obowiązki redaktora naczelnego** – Paweł Łoza, **sekretarz** – Tetiana Daniuczenko, **redaktorzy** – Igor Szczerba (Warszawa), Anna Winnicka (Koszalin), Grzegorz Spodarek (Kętrzyn), redaktor stylistyczny – Anna Russu, redaktor techniczny – Olga Michaluk, **biuro redakcji** – Katarzyna Stepan. **Współpracownicy:** Anastazja Krawczuk (Warszawa), Stefan Migus (Olsztyn), Piotr Andrusieczko (Kijów), Ludmiła Łabowicz (Białystok), Lesia Korostatevych (Warszawa), Daryna Popil (Warszawa), Władysław Graban (Krynica Zdrój), Piotr Wirchniański (Gładyszów).
Wydawca: Związek Ukraińców w Polsce, ul. Kościeliska 7 03-614 Warszawa, tel.: 22 679-96-77 (sekretariat), E-mail: sekretariat@ukraincy.org.pl, biuro@ukraincy.org.pl Internet: http://ukraincy.org.pl **Fotoskład:** Redakcja „Nasze Słowo" **Druk:** Drukarnia „Efekt". Nakład 1400 egz. Pismo dofinansowano ze środków budżetu państwa Związek Ukraińców w Polsce, ul. Kościeliska 7, 03-614 Warszawa.
Konto bankowe dla wpłat w PLN: 47 1160 2202 0000 0000 5515 6292
Konto bankowe dla wpłat w EURO, CAD: IBAN: PL47 1160 2202 0000 0000 5515 6292 BIC/S.W.I.F.T.: BIGBPLPWXXX Bank Millennium S.A., ul. S. Żaryna 2a, 02-593 Warszawa,
Konto bankowe dla wpłat tylko w USD: IBAN: PL20 1160 2202 0000 0000 5515 6196 BIC/S.W.I.F.T.: BIGBPLPWXXX Bank Millennium S.A., ul. S. Żaryna 2a, 02-593 Warszawa.

Poglądy autorów publikacji nie zawsze są zbieżne z poglądami redakcji. Za wiarygodność faktów odpowiadają autorzy. Redakcja nie zwraca tekstów nie zamówionych oraz zastrzega sobie prawo ich redagowania, skracania i zmiany tytułów. Koresponduje z czytelnikami tylko na łamach tygodnika. Rozpowszechnianie materiałów z „Naszego Słowa" wyłącznie za zgodą redakcji. Za treść ogłoszeń i reklam redakcja nie ponosi odpowiedzialności.

„Nasze Słowo" dostępne jest w oddziałach Poczty Polskiej, w wybranych EMPiK-ach oraz w wydaniu internetowym www.eprasa.pl/news/nasze-slowo.

Publikacje wyrażają jedynie poglądy autora/ów i nie mogą być utożsamiane z oficjalnym stanowiskiem Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji. Статті виражають точку зору авторів і не можуть уособлювати офіційну позицію Міністра внутрішніх справ та адміністрації.

eprasa.pl 93b1f14363

Управа Мазурського Відділу Об'єднання Українців у Польщі і Греко-Католицька Парафія пп. Пресвятої Трійці в Гіжицьку
запрошують на

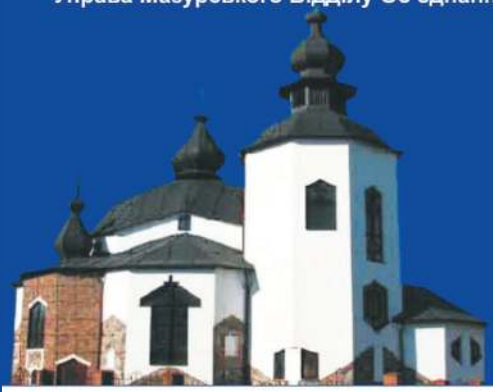

XXV ЮВІЛЕЙНІ МІЖНАРОДНІ КОНЦЕРТИ ЦЕРКОВНОЇ МУЗИКИ 2026

3.10.2026р. СУБОТА

18.00 Культурний центр Венгожево. Концерт за участю:
Хору „Благовіст" Греко-Католицької з парафії свв. апп. Петра і Павла з Криниці-Здрою (Польща),
Камерного хору імені Зофії та Казімєжа Куровських зі Слупська (Польща),
Камерного хору „Basileus" з парафії Успіння Пресвятої Діви Марії у Варшаві (Польща),
Українського чоловічого хору „Журавлі" (Польща)

18.00 Греко-католицький храм у Гіжицьку. Концерт в виконанні:
Хору „Благовіст" Греко-Католицької з парафії свв. апп. Петра і Павла з Криниці-Здрою (Польща), **Хору духовенства Дубенського благочиння Православної Церкви України з Дубна** (Україна), **Камерного хору імені Зофії та Казімєжа Куровських зі Слупська** (Польща), **Камерного хору „Basileus" з парафії Успіння Пресвятої Діви Марії у Варшаві** (Польща), **Українського чоловічого хору „Журавлі"** (Польща), **Хору „Веснівка" та Українського чоловічого камерного хору з Торонто** (Канада)

4.10.2026р. НЕДІЛЯ

9.00 Греко-католицький храм у Банях Мазурських. Свята Літургія і концерт за участю:
Хору „Благовіст" Греко-Католицької з парафії свв. апп. Петра і Павла з Криниці-Здрою (Польща)

9.00 Греко-католицький храм у Видмінах. Свята Літургія і концерт за участю:
Камерного хору імені Зофії та Казімєжа Куровських зі Слупська (Польща),
Камерного хору „Basileus" з парафії Успіння Пресвятої Діви Марії у Варшаві (Польща)

10.00 Греко-католицький храм у Венгожеві. Свята Літургія і концерт за участю:
Українського чоловічого хору „Журавлі" (Польща)

10.30 Римо-католицький храм у Вількасах. Концерт за участю:
Ensemble QuattroVoce з Білостока (Польща)

12.00 Римо-католицький храм у Мілках. Концерт за участю:
Камерного хору імені Зофії та Казімєжа Куровських зі Слупська (Польща)
Камерного хору „Basileus" з парафії Успіння Пресвятої Діви Марії у Варшаві (Польща)

12.00 Євангельсько-аусбурський храм у Гіжицьку. Концерт за участю:
Ensemble QuattroVoce з Білостока (Польща)

12.00 Греко-католицький храм у Гіжицьку. Архієрейська Свята Літургія і молитва – Панахида за полеглих захисників України в російсько-українській війні (з 2014 року) за участю:
Хору „Веснівка" та Українського чоловічого камерного хору з Торонто (Канада)

12.30 Греко-католицький храм у Круклянках. Концерт за участю:
Хору духовенства Дубенського благочиння Православної Церкви України з Дубна (Україна)

16.00 САНКТУАРІЙ Св. Брунона у Гіжицьку. ГАЛА-КОНЦЕРТ за участю:
Хору „Благовіст" Греко-Католицької з парафії свв. апп. Петра і Павла з Криниці-Здрою, диригент Тетяна Янбукова (Польща)
Ensemble QuattroVoce з Білостока, художній керівник Марта Врубльевска (Польща)
Хору духовенства Дубенського благочиння Православної Церкви України з Дубна, диригент Ольга Тимків (Україна)
Камерного хору імені Зофії та Казімєжа Куровських зі Слупська, диригент Роман Дрозд (Польща)
Камерного хору „Basileus" з парафії Успіння Пресвятої Діви Марії у Варшаві, диригент Роман Дрозд (Польща)
Українського чоловічого хору „Журавлі", диригент Ярослав Вуйцик (Польща)
Хору „Веснівка" та Українського чоловічого камерного хору з Торонто, диригент Галина Квітка Кондрацька, Назар Лозинський (Канада)

Почесний патронат:
Високопреосвященний Аркадій Трохановський Владика Ольштинсько - Гданський

Співфінансується з бюджетних коштів;
МВСіА, Міста Гіжицько, Самоврядування Вармінсько-Мазурського Воєводства, Гіжицького Повіту, Гміни Видміни, Гміни Гіжицько, Венгожевського Повіту, Гміни Круклянки, Гміни Венгожево, Гміни Мілкі, Гміни Бані Мазурські і приватних спонсорів.

Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji

Patronat Medialny:

eprasa.pl 93b1f14363